

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Komuniciranje o temeljnih pravicah in pravni državi**(mnenje na lastno pobudo)**

(2023/C 100/04)

Poročevalec: **Cristian PÎRVULESCU**Soporočevalec: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Sklep plenarne skupščine	20. 1. 2022
Pravna podlaga	člen 52(2) Poslovnika mnenje na lastno pobudo
Pristojnost	strokovna skupina za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo
Datum sprejetja na seji strokovne skupine	23. 11. 2022
Datum sprejetja na plenarnem zasedanju	14. 12. 2022
Plenarno zasedanje št.	574
Rezultat glasovanja (za/proti/vzdržani)	199/3/4

1. Sklepi in priporočila

1.1 Evropska unija temelji na skupnih vrednotah, ki so zapisane v členu 2 PEU, in sicer vrednotah spoštovanja človekovega dostojanstva, svobode, demokracije, enakosti, pravne države, spoštovanja človekovih pravic, pluralizma, nediskriminacije, strpnosti, pravičnosti, solidarnosti ter enakosti žensk in moških. Pravna država in človekove pravice so del evropske identitete.

1.2 Poleg tega je v Listini Evropske unije o temeljnih pravicah – bistvenem in zavezujočem dokumentu – določeno, da Unija temelji na nedeljivih in univerzalnih vrednotah človekovega dostojanstva, svobode, enakopravnosti in solidarnosti ter na načelu demokracije in na načelu pravne države⁽¹⁾. Okrepljena uporaba Listine ni le obveznost, ampak tudi smiseln način za zaščito ljudi ter njihovo ozaveščanje o tem, kako pomembna sta pravna država in varstvo temeljnih pravic. EESO spodbuja vsa prizadevanja na teh področjih, vendar poudarja, da morajo vse institucije EU aktivno komunicirati neposredno s splošno javnostjo. Pravna država in temeljne pravice so bistvenega pomena in morajo postati del skupne državljanske in demokratične kulture v Evropi.

1.3 Beneška komisija Sveta Evrope je pripravila jasen opis ključnih načel, ki jih zajema pravna država, in sicer zakonitosti, pravne varnosti, preprečevanja zlorabe pooblastil, enakosti pred zakonom in nediskriminacije ter dostopa do pravnega varstva⁽²⁾. To so jasna merila za ocenjevanje skladnosti katerega koli državnega ukrepa z načeli pravne države in jih je potrdilo tudi Sodišče⁽³⁾.

1.4 EESO poziva vse institucije EU, naj do kršitev načela pravne države v državah članicah pokažejo ničelno toleranco. EU ima pravno dolžnost, da spoštuje pravno državo in varuje temeljne pravice, ne glede na namene različnih političnih akterjev, ki so morda v nasprotju s tema ciljema.

⁽¹⁾ Listina Evropske unije o temeljnih pravicah (UL C 326, 26.10.2012, str. 391), preambula.

⁽²⁾ Beneška komisija Sveta Evrope, *The Rule of Law Checklist (Kontrolni seznam za pravno državo)*, sprejet na njenem 106. plenarnem zasedanju, 2016.

⁽³⁾ Sodba z dne 16. februarja 2022, Poljska proti Parlamentu in Svetu, C-157/21, EU:C:2022:98, sodba Sodišča, točka 325.

1.5 EESO opozarja na sodbo, v kateri je Sodišče navedlo, da je proračun eden od instrumentov, ki omogočajo uresničitev obveznosti vseh držav članic, da upoštevajo temeljne vrednote EU, vključno s pravno državo in spoštovanjem človekovih pravic ⁽⁴⁾.

1.6 Letno poročilo Evropske komisije o stanju pravne države je koristen instrument, s katerim se lahko prepreči nazadovanje demokracije, pravne države in varstva temeljnih pravic, vendar ga je treba reformirati, da bi dosegel svoje cilje. Treba bi ga bilo prilagoditi, da bi vključeval vse vrednote iz člena 2 PEU, pravne in/ali finančne ukrepe, kadar priporočila za posamezno državo niso v celoti obravnavana, in peti steber, namenjen spremljanju nacionalnih sprememb v zvezi z državljskim prostorom ⁽⁵⁾.

1.7 EESO je že poudaril, da ima civilna družba ključno vlogo pri ohranjanju demokracije v Evropi in da lahko le močna in raznolika civilna družba brani demokracijo in svobodo ter Evropo štiti pred avtoritarnostjo ⁽⁶⁾. Pravna država ni mogoča brez demokracije in temeljnih pravic ter obratno, saj so vsi trije koncepti neločljivo povezani ⁽⁷⁾. EESO zato poziva vse vpletene strani, naj nehajo govoriti o tako imenovani neliberalni demokraciji, četudi jo omenjajo zato, da bi jo obsodile. Brez liberalnih načel ni demokracije.

1.8 V prizadevanja za konkretno uresničevanje pravne države bi moralo biti vključenih več deležnikov, in sicer socialni partnerji, strokovne organizacije, kot so odvetniška združenja, ter lokalne organizacije, ki delajo z ranljivimi ljudmi in skupnostmi, ki so bolj izpostavljeni škodljivim posledicam, prikrajšanosti in diskriminaciji.

1.9 Pravna država in človekove pravice se lahko zdita pretirano abstraktna, odmaknjena, žargonska in formalistična pojma. Za učinkovito komuniciranje o pravni državi se je treba osredotočiti na skupne vrednote ter razumljiva pojma poštenosti in pravičnosti. Koristno je lahko tudi pripovedovanje osebnih zgodb ljudi, tako da ne podajamo le statističnih podatkov, ampak pokažemo še človeški obraz, ki se skriva za dejstvi.

1.10 EESO poziva države članice, naj načelo pravne države in temeljne pravice vključijo v šolsko in visokošolsko izobraževanje. Državljska vzgoja bi morala biti obvezna; začeti bi se morala čim prej in se poučevati več let, zagotoviti pa je treba tudi sredstva EU in nacionalna sredstva za ustrezno usposabljanje učiteljev državljanske vzgoje.

1.11 Okvir človekovih pravic temelji na načelu odgovornosti, zato so potrebni ukrepi za ugotavljanje, kdo je odgovoren za posamezni rezultat, in za opredelitev zelenih sprememb politike. Pomembno je tudi opredeliti vprašanja, ki so v širšem interesu splošne javnosti, kot so dostop do energije, prevoza, regionalne enakosti, delovnih mest, stanovanj, zdravstvenega varstva in različnih drugih javnih storitev na lokalni, regionalni in nacionalni ravni.

1.12 Varstvo človekovih pravic in izvajanje načela pravne države se krepi s trdno socialno državo, ne glede na to, kakšno obliko ima v različnih delih Evrope. Ta povezanost je upoštevana v evropskem stebru socialnih pravic, ki je bistveno orodje politike za oblikovanje bolj vključujoče Unije.

1.13 V središču demokratičnega zavzemanja za človekove pravice morajo biti lokalna gibanja in ljudje, ki imajo osebne izkušnje z revščino. Najboljši način za zagovarjanje človekovih pravic, zlasti socialnih, je, da se na javnih mestih in v političnih razpravah sliši glas ljudi, ki so jih neenakost, revščina in socialna izključenost najbolj prizadeli.

⁽⁴⁾ Sodba z dne 16. februarja 2022, Poljska proti Parlamentu in Svetu, C-157/21, točki 130 in 131, ter Madžarska proti Parlamentu in Svetu, C-156/21, EU:C:2022:97, sodba Sodišča, točki 116 in 117.

⁽⁵⁾ *Laurent Pech, Petra Bard, Rule of Law Report and the EU Monitoring and Enforcement of Article 2 TEU Values (Poročilo o pravni državi ter spremljanje in izvrševanje vrednot iz člena 2 PEU v EU), poročilo za Odbor EP za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve ter Odbor EP za ustavne zadeve, februar 2022, str. 12–13.*

⁽⁶⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Močna in raznolika civilna družba za odporno demokracijo (mnenje na lastno pobudo) (UL C 228, 5.7.2019, str. 24).

⁽⁷⁾ Mnenje Strokovne skupine za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo o evropskem mehanizmu za nadzor delovanja pravne države in spoštovanja temeljnih pravic (mnenje na lastno pobudo) (UL C 34, 2.2.2017, str. 8).

2. Splošne ugotovitve

2.1 EESO želi spomniti na stališče, ki ga je izrazil v mnenju SOC/598 (2018): „Pravna država je neločljivo povezana z jamstvi za pluralistično demokracijo in spoštovanjem temeljnih pravic, oboje pa je med seboj odvisno. Pravna država zagotavlja, da vlade spoštujejo standarde glede temeljnih pravic, pluralistična demokracija pa zagotavlja, da vlade izvajajo politike, ki izboljšujejo blaginjo njihovih državljanov. Ohranjanje pravne države samo po sebi še ne jamči za to, da pravo spoštuje temeljne pravice, pa tudi ne, da se to pravo sprejema v vključujočem in legitimnem postopku na podlagi pluralistične in uravnotežene javne razprave in sodelovanja, ki temeljita na dobri obveščeni. Za preprečitev zgolj ‚vladavine prava‘ je treba poleg pravne države ohraniti temeljne pravice in standarde pluralistične demokracije.“⁽⁸⁾

2.2 Kot je Komisija ugotovila v poročilih o stanju pravne države za leti 2021 in 2022, so za ohranitev zaupanja državljanov v javne institucije in pravno državo med drugim potrebni neodvisen pravosodni sistem z učinkovitim sodnim nadzorom, da se zagotovi skladnost s pravom Unije, močna javna zavezanost boju proti korupciji in zagotavljanju demokratične odgovornosti, pluralnost in svoboda medijev, vključno s preglednostjo lastništva medijev, pregledni ustavni in institucionalni mehanizmi, ki zagotavljajo sistem zavor in ravnovesij z aktivno udeležbo civilne družbe ter okrepitev mednarodnega sodelovanja za trajnostni razvoj, človekove pravice, demokracijo in pravno državo⁽⁹⁾. V poročilu za leto 2022 je Komisija še poudarila, da so vrednote EU in svetovni red, ki temelji na pravilih, znatno ogroženi zaradi ruske agresije proti Ukrajini, pri kateri gre za grobo kršitev mednarodnega prava in načel Ustanovne listine OZN, ki spodbija demokracijo in pravno državo, pa tudi evropsko in svetovno varnost in stabilnost⁽¹⁰⁾.

2.3 Kršitev načela pravne države in temeljnih pravic ni mogoče upravičiti s sklicevanjem na noben demokratični ali reprezentativni standard. Institucije EU, zlasti Evropska komisija, morajo izkoristiti vse instrumente, ki so jim na voljo, da bi ponovno vzpostavile integriteto načel EU.

2.4 Organizacije civilne družbe in zagovorniki človekovih pravic spremljajo razmere na lokalni ravni, zato imajo bistveno vlogo, zlasti kadar pravna država začne odpovedovati in so človekove pravice ogrožene⁽¹¹⁾. Avtoritarne vlade organizacijam civilne družbe pretijo ne le z zmanjševanjem in spreminjanjem prostora, ki je na voljo za njihove dejavnosti, ampak tudi z osebnimi grožnjami in pregonom, finančnimi omejitvami ter pomanjkljivo zaščito pred fizičnimi ali verbalnimi napadi⁽¹²⁾.

2.5 Kot je bilo že poudarjeno, bi bilo treba splošno zmožnost organizacij civilne družbe in zagovornikov človekovih pravic za delovanje znotraj okvira Listine o temeljnih pravicah znatno okrepiti s svežnjem, ki bi vključeval usposabljanje in prenos znanja, organizacijsko in finančno podporo ter zaščito pred napadi in negativnimi kampanjami⁽¹³⁾. EESO v ta namen spodbuja Komisijo, naj predlaga celovito strategijo za evropsko civilno družbo, s katero bo usmerjala sodelovanje, prizadevanja za krepitev zmogljivosti ter učinkovito komuniciranje o pravni državi in temeljnih pravicah.

2.6 EESO meni, da je delo organizacij civilne družbe in zagovornikov človekovih pravic bistveno za pomoč ranljivim skupinam, ki se soočajo z resnimi izzivi za njihovo varnost, dobro počutje in dostojanstvo. Vsak človek se lahko nekega dne znajde v ranljivem položaju. V številnih primerih se viri ranljivosti prekrivajo ter povzročajo strukturno marginalizacijo in diskriminacijo.

⁽⁸⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o zaščiti proračuna Unije v primeru splošnih pomanjkljivosti v zvezi z načelom pravne države v državah članicah (COM(2018) 324 final – 2018/0136 (COD)) (UL C 62, 15.2.2019, str. 173).

⁽⁹⁾ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Poročilo o stanju pravne države za leto 2021 – Stanje pravne države v Evropski uniji (COM(2021) 700 final).

⁽¹⁰⁾ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Poročilo o stanju pravne države za leto 2022 – Stanje pravne države v Evropski uniji (COM(2022) 500 final).

⁽¹¹⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Evropskemu svetu in Svetu – Nadaljnja krepitev pravne države v Uniji – Trenutno stanje in možni naslednji koraki (COM(2019) 163 final) (UL C 282, 20.8.2019, str. 39).

⁽¹²⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Populizem in temeljne pravice – primestna in podeželska območja (mnenje na lastno pobudo) (UL C 97, 24.3.2020, str. 53), točka 1.6.

⁽¹³⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Strategija za okrepitev uporabe Listine o temeljnih pravicah v EU (COM(2020) 711 final) (UL C 341, 24.8.2021, str. 50).

2.7 Spoštovanje načela pravne države in varstvo temeljnih pravic bi morala biti zagotovljena v okviru delovanja demokracije, zlasti spodbujanja svobodnih in poštenih volitev ter močne demokratične udeležbe⁽¹⁴⁾. Tisti, ki imajo možnost izpodbijati pravno državo, ukrepajo tudi proti politični opoziciji in neodvisnim množičnim medijem. Nujen ukrep na tem področju je akcijski načrt EU za demokracijo.

2.8 Pomembno vlogo pri komuniciranju o pravni državi in temeljnih pravicah imajo socialni partnerji. Slabšanje političnega in pravnega okolja v državi vpliva na vsa delovna mesta, saj poslovni subjekti, mala in srednja podjetja ter socialna podjetja ne morejo učinkovito delovati, če niso vzpostavljeni pravna država in sistemi za varstvo temeljnih pravic. Socialni partnerji bi se morali zavezati, da bodo ukrepali ter izboljšali svojo integriteto in učinkovitost. Delavci morajo imeti možnost, da ustanovljajo sindikate in se jim pridružujejo po svoji izbiri, sindikatom pa je treba omogočiti svobodno delovanje⁽¹⁵⁾. Delavci in delodajalci imajo pravico pogajati se in sklepati kolektivne pogodbe, v primeru nasprotja interesov pa do kolektivnih ukrepov za obrambo svojih interesov, vključno s stavko⁽¹⁶⁾.

2.9 Agencija za temeljne pravice ima znatno zmogljivost za zbiranje ustreznih informacij in je že vzpostavila obsežno zbirko znanja, ki jo lahko uporabljajo vsi zainteresirani akterji. Ima močno strokovno znanje, na podlagi katerega bi morala okrepiti svojo razsežnost komuniciranja. Zagotoviti bi ji bilo treba več virov, da bi lahko sodelovala pri javnem komuniciranju v vseh državah članicah EU. Okrepiti je treba sodelovanje s specializiranimi institucijami, kot sta Svet Evrope ter Urad OVSE za demokratične institucije in človekove pravice.

2.10 EU je tudi globalna akterka, zavezana spoštovanju pravne države in temeljnih pravic, na čemer temeljita njeni mednarodna identiteta in vloga. V vseh zunanjih politikah, programih, instrumentih in ukrepih bi se morali odražati njihova osrednja vloga v EU ter pomembnost za demokratičen in miren svet.

3. Posebne ugotovitve

3.1 Pozitivna vizija in ustvarjanje pozitivne podobe

3.1.1 Na vseh ravneh bi bilo treba okrepiti državljansko vzgojo o načelih demokracije, temeljnih pravicah in pravni državi, Komisija pa bi morala z ambiciozno zasnovano agendo za komuniciranje še naprej spodbujati javno ozaveščenost⁽¹⁷⁾.

3.1.2 Ustanovni mit EU sam po sebi ne zadošča več, da bi prepričal Evropejce. EU bi morala ponuditi vizijo zelenega prihodnjega razvoja ter oživiti ključna načela, ki so imela pomembno vlogo v evropskem projektu⁽¹⁸⁾, vključno s pravno državo in človekovimi pravicami, kar je zlasti pomembno v okviru ruske vojaške agresije proti Ukrajini.

3.1.3 Okvir človekovih pravic temelji na načelu odgovornosti, zato so potrebni ukrepi za ugotavljanje, kdo je odgovoren za posamezni rezultat in želeno spremembo politike. Pomembno je tudi opredeliti vprašanja, ki so v širšem interesu splošne javnosti, kot so dostop do prevoza, energije, delovnih mest, stanovanj, zdravstvenega varstva in različnih drugih javnih storitev na lokalni, regionalni in nacionalni ravni. Namesto obsojanja razmer, ki niso v skladu s standardi človekovih pravic, je treba opisati, kakšno prihodnost bi lahko ustvarili s spoštovanjem pravne države in človekovih pravic, ter s tem pri ljudeh spodbuditi pozitivne asociacije⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁴⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o akcijskem načrtu za evropsko demokracijo (COM(2020) 790 final (UL C 341, 24.8.2021, str. 56).

⁽¹⁵⁾ Člen 8(1) Mednarodnega pakta o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah.

⁽¹⁶⁾ Člen 28 Listine EU o temeljnih pravicah.

⁽¹⁷⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij o akcijskem načrtu za evropsko demokracijo (COM(2020) 790 final) (UL C 341, 24.8.2021, str. 56).

⁽¹⁸⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Populizem in temeljne pravice – primestna in podeželska območja (mnenje na lastno pobudo) (UL C 97, 24.3.2020, str. 53).

⁽¹⁹⁾ Agencija Evropske unije za temeljne pravice, 10 ključnih elementov učinkovitega obveščanja o človekovih pravicah, 2018, in Evropska mreža nacionalnih institucij za človekove pravice, Tips for Effective Messaging about Economic & Social Rights (Nasveti za učinkovito obveščanje o ekonomskih in socialnih pravicah), 2019.

3.1.4 Pravna država ni mogoča brez demokracije in temeljnih pravic ter obratno, saj so vsi trije koncepti neločljivo povezani⁽²⁰⁾. EESO zato poziva vse zadevne strani, naj ne hajo govoriti o tako imenovani neliberalni demokraciji, tudi če jo omenjajo le zato, da bi jo obsodile. Brez liberalnih načel ni demokracije. Neliberalna demokracija ni niti nadomestilo za demokracijo niti oslABLjena oblika demokracije. Neliberalna demokracija ni demokracija.

3.2 Potrebne politike in zadevna področja politike

3.2.1 Kot je EESO že ugotovil, obstaja povezava med domnevnim ali dejanskim pomanjkanjem koristi od gospodarske blaginje, kot ga občutijo ljudje, ter njihovim negativnim odnosom do javnih institucij in temeljnih načel⁽²¹⁾.

3.2.2 Pri zagovarjanju človekovih pravic in pravne države je treba sprejeti ukrepe za opredelitev politik, s katerimi je mogoče ljudem izboljšati vsakodnevno življenje.

3.2.3 Varstvo človekovih pravic in izvajanje načela pravne države se krepi s trdno socialno državo, ne glede na to, kakšno obliko ima v različnih delih Evrope. Ta povezanost je upoštevana v evropskem stebru socialnih pravic, ki je bistveno orodje politike za oblikovanje bolj vključujoče Unije⁽²²⁾. Delavci morajo imeti pravico do poštenih plač, ki zagotavljajo dostojen življenjski standard (6. načelo stebra), vsakdo brez zadostnih sredstev pa mora imeti pravico do primernega minimalnega dohodka, ki zagotavlja dostojno življenje v vseh obdobjih ter učinkovit dostop do potrebnega blaga in storitev (14. načelo stebra)⁽²³⁾.

3.2.4 Pandemija COVID-19 je spomnila, kako pomemben je splošen, dostopen in pravičen javni zdravstveni sistem. EESO ponovno poudarja stališče, ki ga je izrazil v mnenju SOC/691 (2022): „EU in države članice bi morale začeti temeljit družbeni razmislek o izvorihi krize in o tem, zakaj je pandemija večino evropskih zdravstvenih sistemov potisnila na rob prepada. Leta varčevalnih politik so privedla do splošnega upadanja naložb v zdravstvu in pri drugih ključnih socialnih storitvah (pomoč odvisnim in ranljivim osebam, negovalni domovi ipd.). To je bila časovna bomba, ki je ob večjem zdravstvenem izzivu eksplodirala.“⁽²⁴⁾

3.2.5 Na temeljne pravice poleg pandemije vplivajo tudi druge krize. Vojna v Ukrajini ogroža več milijonov ljudi v tej državi in po svetu, zaradi podnebnih sprememb ter z njimi povezanih izzivov in nesreč, kot so požari v naravi, pa so neposredno prizadeti ljudje po vsej Evropi. Številni Evropejci se spopadajo z višjimi cenami energije, zato bi bilo treba ustrezno posodobiti in prilagoditi evropska orodja za ukrepanje.

3.2.6 Politike, zlasti politike gospodarskih reform, bi morale temeljiti na sistematičnih predhodnih in naknadnih ocenah učinka na človekove pravice⁽²⁵⁾, da bi omogočale argumentirane in vključujoče evropske in nacionalne razprave o iskanju kompromisov in prilagajanju političnih odločitev⁽²⁶⁾.

⁽²⁰⁾ Mnenje Stokovne skupine za zaposlovanje, socialne zadeve in državljanstvo o evropskem mehanizmu za nadzor delovanja pravne države in spoštovanja temeljnih pravic (mnenje na lastno pobudo) (UL C 34, 2.2.2017, str. 8).

⁽²¹⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Populizem in temeljne pravice – primestna in podeželska območja (mnenje na lastno pobudo) (UL C 97, 24.3.2020, str. 53).

⁽²²⁾ Evropska komisija, Evropski steber socialnih pravic v 20 načelih.

⁽²³⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Za evropsko okvirno direktivo o minimalnem dohodku (mnenje na lastno pobudo) (UL C 190, 5.6.2019, str. 1).

⁽²⁴⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Posledice pandemije COVID-19 za temeljne pravice in pravno državo v EU ter prihodnost demokracije (mnenje na lastno pobudo) (UL C 275, 18.7.2022, str. 11).

⁽²⁵⁾ Neodvisni strokovnjak OZN za učinke zunanjega dolga in drugih povezanih mednarodnih finančnih obveznosti držav na polno uveljavljanje vseh človekovih pravic, zlasti ekonomskih, socialnih in kulturnih, Guiding Principles for human rights impact assessments for economic reform policies (Vodilna načela za oceno učinka politik gospodarskih reform na človekove pravice), dokument OZN A/HRC/40/57, 19. december 2018.

⁽²⁶⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Populizem in temeljne pravice – primestna in podeželska območja (mnenje na lastno pobudo) (UL C 97, 24.3.2020, str. 53).

3.2.7 Bolj bi bilo treba poudarjati naslova III (Enakost) in IV (Solidarnost) iz Listine o temeljnih pravicah kot osrednja elementa demokratične Unije, ki temelji na vrednotah ⁽²⁷⁾. Vse človekove pravice, priznane v Listini, so nedeljive, soodvisne in enako pomembne, Evropsko sodišče za človekove pravice pa je v sodbi v prelomni zadevi poudarilo, da med socialno-ekonomskimi pravicami ter civilnimi in političnimi pravicami ni nepremostljive prepreke ⁽²⁸⁾.

3.2.8 Zaželeno je nadaljnje sodelovanje med institucijami EU in državami članicami, da bi vsem državljanom in prebivalcem zagotovili vse pravice, ki so priznane v Evropski konvenciji o človekovih pravicah, Evropski socialni listini (v različnih oblikah) in ustreznih konvencijah OZN o človekovih pravicah. EESO poziva Komisijo in države članice, naj pri snovanju, razlaganju in izvajanju prava Unije ustrezno upoštevajo evropski steber socialnih pravic in Evropsko socialno listino.

3.2.9 EESO poziva vse države članice, naj podpišejo in ratificirajo revidirano Evropsko socialno listino iz leta 1996 ter sprejmejo sistem kolektivnih pritožb Evropskega odbora za socialne pravice.

3.2.10 EESO podpira pobudo Komisije, ki bi omogočila izvajanje korektivnih gospodarskih ukrepov v primeru držav članic, ki resno in stalno kršijo vrednote iz člena 2 PEU ⁽²⁹⁾. „Komisija mora [...] zagotoviti primerne kadrovske in finančne vire ter dosledno spremljati morebitne kršitve. Pri tem mora uporabiti strogo objektivna merila in enako preučiti kršitve v vseh državah članicah.“ ⁽³⁰⁾

3.3 Demokratično zavzemanje za človekove pravice in pomembnost osebnih izkušenj

3.3.1 Rezultati obsežne ankete, ki jo je opravila Agencija za temeljne pravice, so pokazali, da skoraj 90 odstotkov ljudi v EU meni, da so človekove pravice pomembne za ustvarjanje pravičnejše družbe ⁽³¹⁾. Evropejci menijo, da lahko človekove pravice pomembno vplivajo na njihovo življenje.

3.3.2 Za uveljavljanje človekovih pravic po vsej Evropi so potrebni ukrepi, s katerimi bomo poudarili, kako lahko te pravice – na primer socialne, kot so pravice do dela, socialne varnosti, stanovanja, izobraževanja in zdravja – vsakomur spremenijo vsakodnevno življenje, in sicer tam, kjer mu je najpomembnejše, in v lokalni skupnosti ⁽³²⁾.

3.3.3 V središču demokratičnega zavzemanja za človekove pravice morajo biti lokalna gibanja in ljudje, ki imajo osebne izkušnje z revščino. Najboljši način za zagovarjanje človekovih pravic, zlasti socialnih, je, da se na javnih mestih in v političnih razpravah sliši glas ljudi, ki so jih neenakost, revščina in socialna izključenost najbolj prizadeli. Koristno je lahko tudi pripovedovanje osebnih zgodb ljudi, tako da ne podajamo le statističnih podatkov, ampak pokažemo še obraz in osebo, ki se skriva za dejstvi. Za resno obravnavo socialnih pravic so poleg drugačnih politik potrebni tudi bolj vključujoči postopki za njihovo oblikovanje ⁽³³⁾.

3.3.4 Evropska družba si ne more privoščiti lažne izbire med dvema možnostma – pravicami ali demokracijo. Da bi zagotovili spoštovanje človekovih pravic, je treba vzpostaviti in ohranjati gibanje, ki jih bo spodbujalo na lokalni, nacionalni in svetovni ravni, da bi jih popularizirali.

⁽²⁷⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Strategija za okrepitev uporabe Listine o temeljnih pravicah v EU (COM(2020) 711 final) (UL C 341, 24.8.2021, str. 50).

⁽²⁸⁾ Airey proti Irski, sodba (dejstva), vloga št. 6289/73 (1979), sodba Evropskega sodišča za človekove pravice z dne 9. oktobra 1979, točka 26.

⁽²⁹⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Posledice pandemije COVID-19 za temeljne pravice in pravno državo v EU ter prihodnost demokracije (mnenje na lastno pobudo) (UL C 275, 18.7.2022, str. 11).

⁽³⁰⁾ Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Pravna država in sklad za okrevanje (mnenje na lastno pobudo) (UL C 194, 12.5.2022, str. 27).

⁽³¹⁾ Agencija Evropske unije za temeljne pravice, številni Evropejci so prepričani, da so človekove pravice temelj za pravičnejšo družbo, a izzivi še ostajajo, sporočilo za javnost, 24. junij 2020.

⁽³²⁾ Casla, Koldo, in Barker, Lyle, Human Rights Local (Človekove pravice na lokalni ravni), blog *Human Rights Centre*, Univerza v Essexu, 17. januar 2022.

⁽³³⁾ Casla, Koldo, Nothing about us, without us, is really for us (Brez nas ni nič v zvezi z nami zares za nas), *Global Policy*, 14. oktober 2019.

3.3.5 Na čelu tega procesa morajo biti skupine civilne družbe, javni organi v EU in državah članicah pa morajo demokratično zavzemanje za človekove pravice olajšati s preglednim ravnanjem in spoštovanjem vloge, ki jo ima civilna družba, ko nadzira, ali ustrezno delujejo. Okrepiti bi bilo treba nacionalne institucije za človekove pravice in te bi morale ozaveščati o možnih pravnih sredstvih, ki so na voljo državljanom.

V Bruslju, 14. decembra 2022

Predsednica
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Christa SCHWENG
